

Voorzitter: Hans Sietsma

Aanwezig: Ceciel Nieuwenhout (GL, fysiek), Krista Boogaard (PvdA, fysiek), Jim Lo-A-Njoe (D66), Daan Brandenburg (SP, fysiek), Jasper Boter (VVD, fysiek), Peter Rebergen (CU, fysiek), Kirsten de Wrede (PvdD, fysiek), Herman Pieter Ubbens (CDA, fysiek), Detleff Mellies (100% Groningen, fysiek), René Stayen (Stadspartij, fysiek), Steven Bosch (Student&Stad, fysiek), Ton van Kesteren (PVV, fysiek)

Wethouders: de heer Broeksma

Griffier: Wolbert Meijer

RES 1.0 Meningsvormend

00:14:57

Voorzitter : Goedemiddag allemaal bij deze bijeenkomst over de Regionale Energie Strategie 1.0. We hebben vorig jaar het concept besproken en het gaat nu om het definitief vaststellen van die Regionale Energie Strategie. Het College verzoekt de raad om dit te doen. Dit is een meningsvormende sessie en bedoelt voor het stellen van politieke vragen aan elkaar, aan het College, het uitwisselen van meningen en het voeren van het debat als u daar behoefte aan heeft. U heeft ruimschoots de tijd gehad - neem ik aan - om mogelijke technische of feitelijke vragen in de voorbereiding te stellen. Ik neem aan dat u zich daarmee kunt verenigen. Er hebben zich twee sprekers gemeld: mevrouw Kristin McGee en de heer Wouter van der Galiën. Zij krijgen eerst het woord en hebben drie minuten de tijd. Mevrouw McGee, mag ik u het woord geven, namens de Boomwachters.

00:16:05

Mevrouw McGee: Dank u wel, meneer Sietsma. Bedankt voor de uitnodiging. Geachte raad, het huidige voorstel voor de RES stelt voor om het gebruik van wind en zon voor de transitie naar hernieuwbare energiebronnen te vergroten. Ook in dit plan opgenomen als een verhoging van vijftien naar dertig procent biomassagebouw voor elektriciteit, waarvan het merendeel vanuit het buitenland zal worden gebracht, door zeer vervuilende vrachtschepen waarvan de uitstoot niet mag worden berekend. Deze schepen vervoeren pallets gemaakt van bomen die zijn geogst in snel afnemende bossen door heel Noord-Amerika of per trein uit Oost-Europa. Het is algemeen bekend dat dergelijke houtbronnen worden gewonnen uit kritieke en onzekere boscosecosystemen. Sommige oude [onhoorbaar] zoals in British Columbia, kolen ook worden verbrand in lokale energiecentrales. Het gesubsidieerde biomassabeleid van Europa - en daarmee van Groningen - heeft al grote schade aangericht aan enkele van de weinige overgebleven oude bossen. Mangrovebossen werden vernietigd en leefgebieden van bedreigde diersoorten - beren, vogels, amfibieën - werden geëlimineerd.

00:17:26

Mevrouw McGee: In British Columbia worden monumentaal zelfs oude goede bomen illegaal gekapt vanwege de hoge prijzen die worden geboden voor hout voor de wereldmarkt in zogenaamde hernieuwbare energie. In Groningen zijn we getuigen geweest van een cottage industrie en van veel biomassacentrales waarvan veel zonder papieren of [overzicht?] waardoor er een ongecontroleerde vraag naar lokale houtsnippers ontstond. Velen daarvan

werden geoogst door het kappen van gezonde lokale bomen of door de fatale snoei praktijken - waarvan we getuigen zijn geweest in de afgelopen weken - door kwekers. Vrijwel naar elke [onhoorbaar] in de gemeente. Deze nieuwe aanzienlijk verkleinde bomen met uitgeholde kruinen zullen lijden aan instabiliteit, rot en honger en zullen waarschijnlijk moeten worden gekapt vanwege de door de mens aangebrachte schade om te voldoen aan de lokale behoefte van biomassa in planten [wordt hiermee 'plants bedoeld als in fabrieken], zoals die Kardinge, Haren, de Biotoop. Ook voor het gebruik in huizen en talloze kleine boerderijen in heel de provincie.

00:18:36

Mevrouw McGee: Wij vinden het verrassend dat de hoeveelheid hout die voor biomassa verkocht wordt - bij bijvoorbeeld de steenkook - nog steeds niet eens door de gemeente wordt gecontroleerd. In wezen verergert dit gebrek aan toezicht, de kap en de intensieve mishandeling van onze bomen. We hebben gesproken met de zogenaamde tree werkers op de grond, die ronduit hebben toegegeven dat ze worden aangemoedigd om meer van deze bomen te snoeien en dat ze dus [onhoorbaar] hebben om het zelf te vervoeren en te verkopen. Dit is een gevaarlijk precedent dat [onhoorbaar] één van de meest cruciale bronnen die wij hebben tegen het steeds warmer en luchtvervuilender stedelijk centrum. Bomen zijn de longen van onze gemeenschappen en ze verteren broeikasgassen die de komende jaren alleen maar zullen toenemen. Wij dringen er bij deze gemeente op aan om categorisch alle plannen voor huidige biomassa stop te zetten. En om alle kleine en grote installaties van Kardinge tot Eemshaven die plannen hebben om biomassa als energiebron te gebruiken, te sluiten.

00:19:44

Mevrouw McGee: Het leidt geen twijfel dat biomassa de schadelijke impact van de klimaatcrisis alleen maar versneld. Dit heeft al geleid tot een dramatisch verlies van vogelsoorten in Groningen en heeft de immense ecosysteemdiensten van grote bomen in onze buurten beperkt. Aangezien grote bomen op een gegeven moment verdwijnen met een alarmerende snelheid.

00:20:06

Voorzitter : Mevrouw McGee, wilt u afronden?

00:20:09

Mevrouw McGee: Ja, laatste zin. Elke [onhoorbaar] die wordt geïmplementeerd met een dergelijk gebrek aan toezicht en monitoring van het daadwerkelijk gebruik, is niet minder dan ecocide, boom per boom, dier per dier en mens per mens. Dank u wel.

00:20:26

Voorzitter : Dank u wel voor uw bijdrage. Zijn er raadsleden die een vraag hebben voor mevrouw McGee? Dat is niet het geval. Dan geef ik het woord aan Wouter van der Galiën van Jong RES Groningen.

00:20:40

De heer van der Galiën : Bedankt, meneer de Voorzitter. Mijn naam is Wouter van der Galiën. Ik ben zevenentwintig jaar en ik woon in Groningen. Ik ben vrijwilliger bij Jong RES Nederland. Jong RES Nederland heeft in elke RES-regio een jongeren vertegenwoordiger aangewezen en ik ben vertegenwoordiger in Groningen. Ik wil het met jullie vandaag hebben

over jongerenparticipatie. Jongeren zijn de toekomst. Jongeren en jong werkenden hebben belang bij toekomstbestendige RES'en. Het gaat immers om onze leefomgeving en onze energievoorziening. Uiteindelijk is het onze generatie jonge Groningers die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de plannen die nu worden gemaakt in de RES Groningen. Het overgrote deel van de energietransitie zal ook in ons werkende leven plaatsvinden. Hele belangrijke keuzes daarover worden nu gemaakt in de Groningse RES. Dus jongeren en jong werkenden zouden nu ook mee moeten praten en betrokken moeten worden.

00:21:32

De heer van der Galiën : In de RES 1.0 is - dankzij Jongeren RES Groningen - een alinea geschreven over jongerenparticipatie, maar nu is het aan de RES-regio en ook aan de gemeenten in de provincie Groningen om die toezeggingen ook waar te maken. Vaak als je denkt aan participatie, is dat in de praktijk in een zaaltje waar op een avond koffie of thee wordt geschonken en waar Groningers kunnen meedenken en meepraten over energieplannen en projecten. Maar de gemiddelde leeftijd is hier helaas vaak boven de veertig en jongeren worden via hele andere kanalen bereikt. Hier moet dus ook gericht aandacht aan besteed worden. Daarnaast kunnen jongeren ook actief betrokken worden bij de gemeentelijke energieplannen door middel van bijvoorbeeld: traineeships, stages, schoolopdrachten en jongerenraden. In de gemeente Groningen alleen al wonen ongeveer zestigduizend Hbo- en RUG-studenten.

00:22:17

De heer van der Galiën : Een heel groot deel ervan is erg bewust bezig met duurzaamheid en de energietransitie. Het zou zonde zijn om al deze kennis en energie niet te benutten. Een andere belangrijke factor om jongeren bij de RES te betrekken is het voorkomen van leegloop natuurlijk. De gemeente Groningen is een koploper op het gebied van duurzaamheid en energietransitie. Deze energietransitie kan voor veel werkgelegenheid voor jongeren zorgen in het noorden. Als jongeren vroegtijdig worden geïnformeerd over deze mogelijkheden en de kansen die de RES-plannen biedt, is er meer kans dat jongeren ook in Groningen blijven wonen en werken. Jong RES Groningen pleit voor actief betrekken van jonge Groningers bij de uitvoering en het opstellen van de RES, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau. Jongeren zullen actief moeten worden benaderd en betrokken bij het komen tot een breed gedragen toekomstbestendige RES.

00:23:07

De heer van der Galiën : Daarnaast moet de jongeren ook vanaf het begin al betrokken worden bij de vorming van de RES 2.0. Hierover willen we graag als Jong RES Groningen aan meedenken en meewerken. Wij zijn de eerste generatie die beschikken over de technieken om iets aan het klimaatprobleem te doen. En we zijn ook de laatste generatie die het tij kunnen keren. Dat was mijn verhaal.

00:23:27

Voorzitter : Dank u wel. Zijn er vragen? De heer Brandenburg.

00:23:32

De heer Brandenburg : Dank, Voorzitter en dank ook aan de inspreker. Misschien heb ik het stuk niet goed gelezen, maar ik wist niet dat er een jongerenvertegenwoordiger bij de RES zat. Leuk om te horen. Ik ben wel benieuwd hoe je dat vertegenwoordigerschap invult

namens de jongeren? Hoe moet ik dat voor me zien? Ga je dan de boer op? Scholen langs en met heel veel jongeren praten? Hoe wordt dit ingevuld binnen zo een RES?

00:23:59

De heer van der Galiën : We zijn betrokken als stakeholder bij de bij de RES-groep. En naast Enexis, MNF en de Groninger Energiekoepel, zijn wij één van de aangesloten maatschappelijke partijen. Op die manier kunnen we ook onze stem laten horen. We hebben een groepsapp waarin ongeveer vijftig Groningse jongeren zitten en waarin wij regelmatig discussiëren over bepaalde onderwerpen die in de RES voorkomen. We organiseren één keer in de twee maanden bijeenkomsten waar sprekers komen en waar ook jongeren hun mening kunnen geven die we vervolgens weer terugkoppelen in de stuurgroep van de RES. Via de socials - want dat zijn de kanalen om jongeren te bereiken - verspreiden we informatie en vragen we ook aan jongeren om hun stem te laten horen.

00:24:43

Voorzitter : Dank u wel. Zijn er nog meer vragen. De heer van Kesteren.

00:24:49

De heer van Kesteren : Dank u wel, Voorzitter. Ik benieuwd, Voorzitter, wie de jongeren RES vertegenwoordigen? Van welke informatie maken zij gebruik? Zijn de jongeren - die vertegenwoordigd worden door RES - gelijkgestemden of zitten daar ook jongeren bij die was scepsis hebben over de RES? Want als je je breed laat informeren, kan je dus ook jongeren treffen die er heel anders over denken. Hoe moet ik dat zien? Wie vertegenwoordigt u en van welke informatie maakt u gebruik?

00:25:29

De heer van der Galiën : We hebben een brede groep jongeren. Om even een voorbeeld te geven: het Jongeren Agrarisch Contact is aangesloten en zij zijn vaak wel kritisch over de RES want het heeft veel impact op het land waarop zij willen boeren en prijzen ervan. Daar hebben we ook zeker hele kritische en interessante discussies over. Er komen zowel positieve geluiden vanuit jongeren die heel erg pro RES zijn en graag willen zien dat het juist versneld. Maar er worden ook altijd kritische vragen gesteld door de jongeren die zijn aangesloten. De mensen die in de groepsapp zitten of naar de bijeenkomsten komen, komen uit alle gemeenten van Groningen. Dus wat dat betreft een brede groep jongeren.

00:26:17

Voorzitter: Dank u wel. De heer Boter heeft ook nog een vraag en dan sluiten we dit af.

00:26:22

De heer Boter: Dank u wel voor de inspraak. Op zich helder over de Jongeren RES. Ik hoor u ook zeggen dat dit goed is voor de leefbaarheid en de werkgelegenheid voor jongeren en het behoud van jongeren voor Groningen. Ik heb de stukken gelezen, en ik zie over werkgelegenheid niet zo heel veel staan wat ik echt goed kan duiden. Kunt u voorbeelden noemen waar die werkgelegenheid gunstig beïnvloed wordt door de RES?

00:26:45

De heer van der Galiën : In de RES worden allemaal afspraken gemaakt over het overgaan op duurzame energiebronnen. Dat zijn allemaal energieprojecten die hier in de provincie Groningen zullen plaatsvinden. De RES 2.0 zal zometeen ook heel erg gaan over de

warmtetransitie. Dat is een enorme opgave waar enorm veel mensen, kennis en kunde voor nodig zijn. Daar is een enorme potentie voor jongeren om mee te denken en te helpen. Heel veel jongeren - vooral in onze groep maar ook in mijn omgeving - zijn hier heel erg bewust mee bezig en zouden hierin graag werkzaam willen worden. Dus daar liggen enorm veel kansen voor jongeren en ik denk dat het heel belangrijk is dat jongeren daar al van tevoren bij betrokken worden. Er zijn hier in Groningen heel veel mogelijkheden om daar zometeen in het werkende leven hiermee aan de slag te gaan.

00:27:37

Voorzitter: Dank u wel voor uw uitgebreide beantwoording. Dan is nu het woord aan de leden van de Commissie. Mevrouw Boogaard wil graag de spits afbijten. Gaat uw gang.

00:27:47

Mevrouw Boogaard: Dank u wel. Een mooie oproep van de jongeren RES en ik denk ook terechte vragen van de collega van de VVD. We moeten ook extra aandacht hebben voor hoe we dan die extra werkgelegenheid kunnen creëren en hoe we jongeren daar goed kunnen bij betrekken. Wat betreft mijn woordvoering: in de provincie Groningen hebben we de principiële keuze gemaakt om een bod te doen gebaseerd op de geplande gemeentelijke projecten, waarbij iedere gemeente verantwoordelijk is voor zijn eigen projecten. Feitelijk doen we dus met de deze - en waarschijnlijk ook met de volgende - behandeling niet veel meer dan onze gemeentelijke ambities herbevestigen. Voor de PvdA dan ook niet direct een aanleiding voor grote behandeling, maar in deze nieuwe versie komen wel twee zaken naar voren waar wij veel zorg over hebben. Ten eerste: bovenal de zorg over de netcapaciteit. Het is niet de eerste keer dat wij deze zorg horen en uiten, maar op eerdere momenten zijn we daarin gerustgesteld dat het nog geen probleem was zoals we elders in dit land hebben gezien.

00:28:44

Mevrouw Boogaard: Met de informatie die we nu krijgen, is deze zorg wel weer flink aangewakkerd. Voorzitter, hier ligt een principiële keuze aan ten grondslag, zijnde: de keuze dat zon op dak de voorkeur heeft boven zonneplant. Daar waar het kan, hebben we de plicht om de dakcapaciteit en andere bebouwing zoveel mogelijk te benutten. Zon op land dient als aanvulling voor datgene wat we niet in de bebouwde omgeving kunnen realiseren en is uiteindelijk dus niet een ambitie op zichzelf, ook al loopt zonneplant in de uitvoering veelal voor op zon op dak. Maar Voorzitter, het kan niet zo zijn dat de grotere projecten op land onze ambitie op dak in de weg gaan zitten of vertragen. Navraag leert dat dit het geval kan zijn voor projecten vanaf vijftig panelen. Voorzitter, op mijn doorzonwoning liggen tweeëndertig panelen.

00:29:29

Mevrouw Boogaard: Ik heb dan ook grote moeite om me voor te stellen dat deze problemen uitzonderingen zullen gaan zijn. Het vraagt niet veel verbeeldingskracht om projecten te bedenken waarbij meer dan vijftig panelen geplaatst worden, zoals: de dorpscorporatie die een boerenschuur vol wil leggen, de buurtvereniging, de voetbalclub, de school. Wat gebeurt er als de straat gezamenlijk panelen aan gaat schaffen? Tien huishoudens in een blok die samen honderd panelen op hun dak leggen. Levert dat ook problemen op? Voorzitter, wij vragen ons hardop af: als dit soort projecten in de knel kunnen komen

vanwege onze voortvarendheid in de realisatie van zon op land, zouden we de boel dan niet om moeten draaien? Daar waar dit speelt, zon op land-projecten gefaseerd uit moeten voeren om zo zon op dak altijd beschikbaar te houden. Of bij zon op land projecten de optie open moeten houden dat ze tijdelijk terug moeten schalen als er zon op dak zich melden?

00:30:20

Mevrouw Boogaard: Ik weet dat wij niet over de verdeling van de netcapaciteit gaan, maar wij gaan wel over het vergunnen van projecten. We weten ook dat daar waar dit speelt, het de kleine jongens zijn die achter het net vissen en niet de grote projectontwikkelaars. Wij vinden het in ieder geval moeilijk te verkroppen en al helemaal niet te verkopen als zon op dak projecten in de wachtstand moeten vanwege grootschalige zonneplant. We zitten nu nog in een vroeg stadium. Kunnen we hier niet garanties voor inbouwen in de vergunningverlening bijvoorbeeld? Het tweede zorgpunt betreft de regio. De geluiden zijn nu eenmaal dat de raden zich niet eensgezind achter de ambitie scharen. Wat de uitkomst hiervan gaat zijn, is nog even afwachten. Maar de angst lijkt te bestaan dat de RES een stok om mee te slaan wordt in plaats van een stok achter de deur. Voorzitter, wat betekent het in de praktijk voor de gemeente Groningen en het verdere proces als de RES niet unaniem gesteund wordt? Welke rol ziet de wethouder hierin voor de gemeente Groningen? Dank u wel.

00:31:15

Voorzitter: Dank u wel. Meneer van Kesteren een korte vraag.

00:31:19

De heer van Kesteren: Dank u wel, Voorzitter. De Partij van de Arbeid maakt zich terecht zorgen over die zonnepanelen op het land. Men wil koploper worden. Men gaat er dus vol voor. Betekent dat als daar geen garanties voor komen, de Partij van de Arbeid straks niet voor de RES zal stemmen?

00:31:40

Mevrouw Boogaard: Ik begrijp de vraag van de heer van Kesteren niet helemaal, maar wij staan... u mag hem nog toelichten.

00:31:49

De heer van Kesteren: Ik zal hem nog even toelichten. Als de Partij van de Arbeid voor de RES zal stemmen, gaat men akkoord met het streven naar koploperschap van de provincies en de gemeenten. Heel veel gemeenten zijn trouwens tegen. Dan stemt u in en de zorg die u hier uit is dan ook weg.

00:32:12

Mevrouw Boogaard: Helder. Als wij instemmen met de RES, stemmen wij in met de ambities die wij al eerder hebben vastgesteld voor klimaatneutraal 2035. Daar staan wij nog altijd achter en we weten ook dat we daar zon op dak en zon op land voor nodig hebben. Wij zeggen alleen dat het niet zo mag zijn dat we de projecten van zon op dak extra gaan vertragen, juist omdat we zo snel zijn met zonneplant. In dat geval zeggen wij dat zon op dak altijd voorrang moet krijgen en moet zon op land soms even wachten.

00:32:40

Voorzitter: U hebt uw vraag gesteld en uw antwoord gekregen. Wij gaan verder met de volgende inbreng. Wie mag ik het woord geven? De heer Rebergen.

00:32:53

De heer Rebergen: Dank u wel, Voorzitter. Ik zal in mijn woordvoering de verdeling uit de RES aanhouden want dat leek me wel zo overzichtelijk. Over het opwekken van duurzame energie hebben we het de afgelopen tijd al vaker gehad en de Regionale Energie Strategie heeft natuurlijk een duidelijke verbinding met onze routekaart. Als we het dan hebben over opwekken van duurzame energie, ligt voor ons de voorkeur bij zon op daken en wind op zee. Voor wind op zee gelden afzonderlijk landelijke afspraken en zijn hierbuiten gehouden. Als onderdeel van het RES-bod wat we hier doen, geldt dat we dat in een routekaart hebben opgenomen: achthonderdentien megawatt zonne-energie en zesendertig megawatt windenergie. De verdeling tussen de basisbouwstenen en ambities geeft een goed beeld van hoe dat bod is opgebouwd. Als we kijken naar het bod van Groningen - en dat hebben we eerder ook al gezegd - dan is dat bod ambitieus in vergelijking met andere gemeenten.

00:33:49

De heer Rebergen: Voor zonne-energie hebben we voor Groningen een verdeling gemaakt van driehonderdentien megawatt op daken en vijfhonderd uit zonneparken. We zijn erg benieuwd of die verdeling aangepast kan worden aan de hand van de ontwikkeling van zonnepanelen. Die vraag hoeft nu misschien niet beantwoord te worden, maar wel als we - waarschijnlijk volgend kwartaal - het beleidskader zonneparken en de evaluatie van de zonneweiden bespreken. In dit licht was het ook mooi - bij het werkbezoek vanochtend aan het Sontplein - te horen dat het dak van deze panden vol zijn gelegd met zonnepanelen. Moge er nog maar veel daken volgen. Het actiepunt om met het bedrijfsleven te komen tot een plan van aanpak voor zon op daken, past daar wat ons betreft goed in. Ook het gezamenlijk opstellen van de routekaart voor het gefaseerd aanpassen van het elektriciteitsnetwerk in de RES-regio is wat ons betreft erg belangrijk. De PvdA gaf dat net ook al aan.

00:34:37

De heer Rebergen: De vraag van ons is dan - en de PvdA heeft die ook al gesteld - welke plek lokale initiatieven hierin hebben. Zijn zij dan onderdeel van die gefaseerde routekaart of houden we ruimte over voor die initiatieven? Als we kijken naar de warmtetransitie dan is wat ons betreft de eerste stap isoleren. Warmte die niet verloren gaat, hoeven we ook niet op te wekken. In dit verband was het mooi dat we vorige week gesproken hebben over duurzaam bouwen, maar zeker niet minder belangrijk is het gesprek met woningcorporaties over het isoleren van hun woningen. Kijkend naar de beschreven alternatieven voor aardgas, is het belangrijk dat de infrastructuur daarop wordt aangepast. Het is daarom goed te lezen dat gemeenten in de regio gaan samenwerken met netwerkbeheerders. Een belangrijk punt dat ook hier beschreven wordt, zijn de zorgen over het ontstaan van energiearmoede. We hebben daarvoor al vaker aandacht gehad hier in de raad. Waar in de RES - in mijn beeld - alleen naar het Rijk wordt gekeken, proberen wij met het Energietransitiefonds als gemeente hier ook een bijdrage aan te leveren.

00:35:42

De heer Rebergen: Economie en werkgelegenheid: het is ambitieus wat we als regio doen.

Terecht wordt de ambitie uitgesproken om de impact van de energietransitie op de Groningse economie en werkgelegenheid zo groot mogelijk te maken. Er wordt aangegeven dat het komende jaar met de stakeholders aan de slag wordt gegaan om op dit thema gezamenlijk een plan op te stellen. Betekent dit dat bij de RES 2.0 dit plan er dan ook ligt? Dit sluit ook mooi aan bij inspreker Wouter van der Galiën. Jongeren gaan ook profiteren van de werkgelegenheid hier in de regio, los van dat zij ook meepraten over het RES. We kijken uit naar de participatie en de afgelopen tijd hebben we ons daar - mede door Moties - al over uitgesproken. Tot zover.

00:36:31

Voorzitter: Dank u wel. Wie wil daarna het woord? De heer van Kesteren.

00:36:38

De heer van Kesteren: Dank u wel, Voorzitter. Voorzitter, klimaatbeleid van bestuurders zonder inbreng dan wel inspraak van inwoners is wanbeleid. Inspraak betekent in de praktijk inwoners voor voldongen feiten stellen. Het parlement functioneert als een applausmachine in plaats van als een volksvertegenwoordiging. Grootschalige wind en zon op land - waarmee men koploper wil worden - is allesbehalve in het belang van Groningen en de Groningers. Het draagvlak is bijna nul. Subsidieondernemers vullen hun zakken en rijden in dure Tesla's, het nieuwe symbool van de klimaat- en duurzaamheidsdictatuur. De gemeente Groningen loopt aan het handje van het Rijk en verschuilt zich daarachter, terwijl het gemeentebestuur en een meerderheid in deze raad ook politiek voor dit rampzalige beleid kiezen. De RES is allesbehalve groen, duurzaam, ecologisch en democratisch. Windparken, zonneparken en zonneweides zijn een eufemisme. In werkelijkheid wordt een agrarische grond natuurgebied. Woon- en leefomgeving van mensen verandert in ordinaire industriegebieden. Het volk wordt een rad en een windmolen voor de ogen gedraaid.

00:37:56

Voorzitter: U heeft een vraag van mevrouw Nieuwenhout.

00:38:00

Mevrouw Nieuwenhout: Vraag om ons toch wat meer bij de feiten te houden. Want is de heer van Kesteren zich ervan bewust dat windmolen- en zonneparken heel zorgvuldig worden ingepast in het landschap? Is de heer van Kesteren zich er ook van bewust dat zonneparken en windmolens helemaal niet per se subsidieslurpers meer hoeven te zijn, maar in feite goedkoper zijn dan heel veel andere soorten van energie, waaronder kernenergie? Is de heer van Kesteren zich ervan bewust dat windmolen- en zonneparken wel degelijk groen zijn, in de zin dat ze hun grondstoffen al binnen twee jaar hebben terugverdiend en dan vervolgens nog jaren te gaan hebben om groene energie op te wekken waarvoor geen CO2 hoeft te worden uitgestoten?

00:38:44

De heer van Kesteren: Voorzitter, dat is een hele lange vraag maar het is een GroenLinks werkelijkheid, waar ik de nodige feiten tegenover stel. Ik heb al vaker gezegd dat GroenLinks zich minder obsessief zou moeten opstellen en wat groener zou moeten worden. Want Groen zijn ze niet, Links wel. Ze zijn obsessief bezig met het ruïneren van het landschap en de woon- en leefomgeving van mensen. Het is gewoon een ordinaire industrie. Dat kun je wel ontkennen dat dat niet zo is. Maar ik raad GroenLinks aan, Voorzitter, om zich eens een

keer te verdiepen in het genuanceerder verhaal over windenergie, zonne-energie en biomassa. De inspreker daarnet heeft het er ook over gehad.

00:39:29

Voorzitter: De heer Ubbens wil u daar graag wat over vragen.

00:39:31

De heer Ubbens: Bedankt, voorzitter. Wat is er dan volgens u niet groen aan wind- en zonne-energie? Leg dat nog eens uit aan ons.

00:39:37

De heer van Kesteren: Omdat je het hele landschap volzet met chemisch afval, want al die zonnecollectoren die in het landschap geplaatst worden en die windmolens met grote bunkers daaronder als fundering, zijn een enorme landschapsvervuiling. Er wordt een grote afvalbelt gecreëerd met deze industrie. Over twintig jaar moet het allemaal gesaneerd worden. De projectontwikkelaars verdienen daar flink aan en hebben ook een mooi deugdverhaal waar iedereen intrapt. Ik heb al gezegd dat die hun zakken vullen en in dure Tesla's rondrijden. In hun ogen is dat dan duurzaam en zo verkopen ze het ook. Het is gewoon een ordinair verdienmodel en ik begrijp niet dat een partij als GroenLinks zich daarvoor laat lenen. Maar ja, in GroenLinks zitten ook veel van die subsidieondernemers die zich bij deze partij aansluiten omdat dat geld oplevert.

00:40:35

Voorzitter: De heer Ubbens nog.

00:40:38

De heer Ubbens: Uw voorstel zou dan zijn om door te gaan met CO₂-uitstoot, kort gezegd?

00:40:46

De heer van Kesteren: Ten eerste is CO₂ niet schadelijk voor het milieu en voor het klimaat. U loopt ook al met oogkleppen op. De oplossing van de PVV is dat je niet al die bomen kapt en in de hen steekt, maar dat je bomen aanplant en gascentrales in werking houdt. Dan krijg je een schone woon- en leefomgeving. Alleen is dat kwartje bij het CDA nog niet gevallen, maar dat ongetwijfeld nog gebeuren. Dat is alleen een tijdsverhaal.

00:41:16

Voorzitter: Uw positie, de heer van Kesteren, is duidelijk. Wil de heer Ubbens nog? Nee, we laten het hierbij.

00:41:21

De heer van Kesteren: Ik wil even mijn verhaal afmaken, Voorzitter.

00:41:23

Voorzitter: Meneer van Kesteren, uw tijd is wel om.

00:41:25

De heer van Kesteren: Laatste zin.

00:41:26

Voorzitter: Eén zin, ja.

00:41:26

De heer van Kesteren: Mooi. De RES is dus contraproductief, zoals veel Links-beleid meestal

tot het tegenovergestelde resultaat leidt van wat men beoogt en de PVV zal daarom tegen deze RES stemmen in het belang van Groningen en de Groningers.

00:41:47

Voorzitter: Dank u wel voor uw bijdrage. Wie mag ik het woord geven? De heer Bosch, Student en Stad.

00:41:53

De heer Bosch: Dank u wel, Voorzitter. Ik leef een andere feitelijke werkelijkheid dan de vorige spreker. Daarom denk ik ook dat de RES één van de middelen is om Nederland duurzamer te maken en om onze bijdrage te leveren aan het globale klimaatprobleem. Goed dat we dit samen met de gemeentes, de Waterschappen en provincies oppakken. Ik wil graag een aantal onderdelen van de RES bespreken en die ga ik stuk voor stuk langs. Allereerst de opwek van elektriciteit: Ik denk dat het een stok achter de deur is voor alle apparte gemeentes. Mijn vraag is: wat gebeurt er nu wanneer er in de toekomst een College zijn plannen verandert? Wat zijn we dan als instantie en als groep wanneer we merken dat sommige mensen terugkrabbelen of die stok achter de deur niet zo houden? Wat gebeurt er met onze gemeente als onze grote ambitie - terecht denk ik met nog 0.37 terrawattuur te realiseren waar nog niet eens bouwstenen voor zijn - niet lukt? Wat zegt de RES dan tegen ons of de wethouder?

00:42:59

De heer Bosch: Nog even wat over de 0.37 terrawattuur wat we nog helemaal van scratch moeten realiseren: ik denk dat dit een heel grote motivatie moet zijn voor ons als gemeente om door te gaan op de weg die we nu ingeslagen zijn en we deze inzet moeten intensiveren. Een korte vraag over de warmte. Er wordt aangegeven dat de warmte uit Eemsdelta heel veel potentie heeft in theorie, maar in de praktijk niet gebruikt kan worden. Vraag aan de wethouder: is hiermee de kous volledig af? Ik kan me voorstellen dat dit een politieke keuze is en als RES dit ook besluiten. Ik kan me ook voorstellen dat dat misschien niet alleen bij de Eemsdelta ligt, maar ik vraag me af hoe dat in de toekomst opgepakt wordt. In de RES is ook een stuk opgenomen over wat er nodig is van het Rijk. De zaken die daarin staan, zijn heel erg begrijpelijk. Maar ik mis nog een belangrijk onderdeel, zijnde een Rijksbijdrage aan nationaal draagvlak.

00:44:07

De heer Bosch: Student en Stad is van mening dat een landelijke informatiecampagne kan helpen om duidelijke communicatie te maken over het vraagstuk waar we in Nederland voor staan. Er wordt te vaak verwezen in gemeentes naar bijvoorbeeld wind op zee of zon alleen op daken, terwijl de meeste mensen hier weten dat het gaat om en en. We redder het niet als we alleen maar zon op daken of alleen maar wind op zee zetten. Gemeentes moeten daarin hun steentje bijdragen. Dit werkt het beste - denk ik - wanneer het Rijk vanuit een duidelijke communicatiecampagne hierover communiceert. Het lijkt me heel waardevol dat wij vanuit de RES dat ook vragen van het Rijk, zodat we niet allemaal naar elkaar gaan wijzen in gemeentes. Tot slot - ook dank aan inspreker Wouter - is het betrekken van jongeren uiteraard heel erg belangrijk. Erg goed dat is opgenomen in de RES 1.0, maar de plannen die er nu zijn klinken nog wel wat vaag en zijn misschien ook wel wat aan de late kant zou je kunnen zeggen.

00:45:10

De heer Bosch: Het gaat over een burgerpanel, een jongerenadviesraad of de RES jongerenvertegenwoordiging per gemeente, maar er ligt al een RES 1.0. Is de wethouder van plan om dit heel erg snel puur voor Groningen op te pakken zodat we niet alleen een landelijke Jong RES hebben, maar ook een Groningse? Zodat ook zij kunnen helpen met de enorme opgave die voor ons staat. Er moet nog ontzettend veel gebeuren. We kunnen niet wachten. Deze RES is een regionale stap. De weg is nog lang en we verwachten van iedereen - en juist van de politiek - een ambitieuze en duidelijke doelstelling. Dank u wel.

00:45:46

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Brandenburg.

00:45:48

De heer Brandenburg: Dank, Voorzitter. Student en Stad slaat zichzelf hier in deze raad nogal eens op de borst dat zij de stem van de jongeren en studenten vertegenwoordigt. Nu hoor ik ze pleiten voor nog een vertegenwoordiger buiten het democratisch proces - wat deze gemeenteraad heet - om in Groningen over de energieplannen mee te denken. Vindt Student en Stad dat wij als volksvertegenwoordiging ons werk onvoldoende doen? Waar komt deze roep vandaan?

00:46:16

De heer Bosch: Voorzitter, dank voor de vraag van de SP om dit verder te verduidelijken. Ik denk dat er een groot verschil is tussen een volksvertegenwoordiging die beslissingen maakt voor het gehele volk en mensen betrekken bij plannen. Het gaat hier heel erg om de toekomst van de jongeren en als je hen betreft bij die plannen, zal dat meer draagvlak opleveren en tot betere plannen leiden. Als je nadenkt over het betrekken van mensen bij de RES, denk ik dat het heel erg belangrijk is dat dat ook jongeren zijn en misschien wel in het specifiek een jongerenraad. Je moet je best doen om die goed te bereiken zodat ze betrokken worden en niet alleen maar via de gebaande paden, waardoor je vaak jonge mensen niet bereikt.

00:46:59

Voorzitter: Helder. Een vervolgvraag van de heer Brandenburg.

00:47:02

De heer Brandenburg: Heel kort. Ik zoek een beetje naar waarom dat dan hierbij moet en bijvoorbeeld niet bij alle verkeersmaatregelen die we nemen in de stad? Het zijn vooral de jongeren die in de toekomst in de stad over de wegen rijden. Daar hoor ik dat niet. Wat maakt het nu zo speciaal dat hier een jongerenvertegenwoordiger moet komen?

00:47:20

De heer Bosch: Voorzitter, daar kan ik heel kort over zijn. Het is by far de grootste uitdaging van onze tijd. Het is echt immens hoeveel we in Nederland en wereldwijd moeten doen om ervoor te zorgen dat de wereld niet heel erg veel opwarmt waardoor het voor heel veel levende organismen niet meer leefbaar is. Het is zo groot dat je daar meer voor moet doen dan bijvoorbeeld voor de mobiliteitsvisie die u als voorbeeld schetst.

00:47:45

Voorzitter: De heer van Kesteren zou heel graag nog willen, maar dan moet u mij wel

beloven dat u de volgende keer iets eerder uw hand opsteekt want we zijn inmiddels op zes minuten voor de heer Bosch. De heer van Kesteren.

00:47:55

De heer van Kesteren: Ik had hem opgestoken, Voorzitter, maar goed. Stel dat de jongeren zo veel realiteitszin hebben, zich verdiept hebben en zeggen: "Nee, daar moeten we niet aan beginnen met het oog op onze toekomst", wat gaat Student en Stad dan doen?

00:48:12

De heer Bosch: Dat is een interessante vraag, maar waar het om gaat is dat er inspraak is. Ik wil liever niet te veel ingaan op deze hypothetische situatie want dat gaat niet gebeuren. Jongeren hebben namelijk realiteitszin en weten dat ze wel heel erg veel moeten doen aan klimaatverandering. Zo simpel is het. Het gaat niet gebeuren. En ik ga me niet in een 'wat als' situatie verliezen.

00:48:36

Voorzitter: Helder. Dank u wel. Wie kan ik het woord geven? Mevrouw Nieuwenhout, GroenLinks.

00:48:44

Mevrouw Nieuwenhout: Hartelijk dank, Voorzitter. Wij zien voor ons op tafel liggen dat het mooie doel van 5,7 terrawattuur bestendigd en verder geconcretiseerd wordt. Daar zijn wij heel blij mee. Ook dat er al gewerkt wordt aan de uitvoering daarvan. Wat we wel zien is dat de RES een beetje lijkt op een soort optelsom van het gemeentelijk beleid van de verschillende gemeentes en de provincie. Waar wij naar op zoek zijn is: wat is nu de toegevoegde waarde van het samen doen? Ik denk dat die toegevoegde waarde er zeker kan zijn, alleen komt hij voor mij nog niet goed genoeg in de RES naar boven. Dat is een soort vraag naar een ambitie om dat in de RES 2.0 wel te doen.

00:49:26

Voorzitter: De heer Brandenburg heeft een vraag voor u.

00:49:30

De heer Brandenburg: Dank, Voorzitter. Ik ben wel benieuwd naar de visie van GroenLinks waarom dat dan onvoldoende tot zijn recht komt in die RES? Want u constateert dat, maar heeft u ook een idee waardoor dat komt? Zou dat ook kunnen komen door de samenstelling van de stakeholders die betrokken zijn bijvoorbeeld?

00:49:45

Mevrouw Nieuwenhout: Dat zou kunnen. Dat zou een heel goed bedacht idee zijn. Maar hoe het dan ook zij, ik denk dat het belangrijk is om in de RES 2.0 meer de som der delen te creëren. Waar heb ik het dan concreet over? Eén voorbeeld daarvan is participatie. Wat ik in de RES zie staan, is dat het een optelsom is van bestaand beleid van de gemeentes. En dat de gemeentes en provincie dus ook afzonderlijk daarover communiceren met hun inwoners. Waar ik naar op zoek ben, is juist participatie op het geheel. Mensen hebben daar namelijk ook een visie over. De RUG-wetenschappers [onhoorbaar] zeggen: "Mensen moet je al in een vroeg stadium betrekken bij de plannen en ook duidelijk maken hoe hun plannen gebruikt worden". De jongeren moeten op een speciale manier betrokken worden, maar

eigenlijk moeten alle inwoners betrokken worden bij de plannen en dit al in een vroeg stadium. Dus ik hoop dat dat voor de RES 2.0 kan gebeuren.

00:50:50

Voorzitter: De heer Ubbens.

00:50:53

De heer Ubbens: Voorzitter, maar in de RES wordt gezegd dat je de concrete plannen aan de gemeentes moet overlaten en dan in die plannen de participatie en de communicatie op zich nemen. Dan volg ik u wel dat dit in een vroeg stadium moet. Maar waarom moet dat per se ook voor de RES als overkoepelende inventarisatie?

00:51:14

Mevrouw Nieuwenhout: Als we meer doen dan de optelsom van de plannen, hoeft niemand verder nog in te spreken want die plannen bestaan allemaal al. Maar als je verder gaat dan dat en samen afspraken maakt over hoe je het geheel verbetert, denk ik dat er zeker nog wel wat keuzes te maken zijn waarvan het goed zou zijn als inwoners betrokken worden.

00:51:38

Voorzitter: De heer van Kesteren.

00:51:40

De heer van Kesteren: Voorzitter, het spreekt me enorm aan dat de woordvoerder van GroenLinks zegt: "Je moet iedereen zo vroeg mogelijk betrekken bij dit soort plannen". Iedereen, zijn dat dan ook de tegenstanders van dit soort plannen?

00:51:53

Mevrouw Nieuwenhout: Zeker, iedereen. Dan ga ik nu weer verder. Een ander punt dat GroenLinks belangrijk vindt, is dat in de RES staat dat de partners ernaar streven dat elk energiepark waarde toevoegt aan de natuur en biodiversiteit. Heel mooi dat dat er staat. Wij hopen dat er in het vervolg ook duidelijke eisen en kaders worden gesteld over hoe in de praktijk dit streven waar gemaakt wordt. Verder kunnen in de netcapaciteit - en mevrouw Boogaard begon er ook al over - innovatieve oplossingen gebruikt worden. Voor mij lijkt me dat 'moeten' gebruikt worden, want we moeten alle zeilen bijzetten om alles aan te kunnen sluiten. Een expliciete vraag van ons is of er meer aandacht kan worden in de volgende RES aan de vraagflexibiliteit van de industrie? Kan cable pooling, of op z'n Nederlands, kunnen verschillende zonne- en windparken die samen gebruik maken van dezelfde aansluiting waardoor je dus minder netcapaciteit nodig hebt, meegenomen worden?

00:52:55

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout, ik ga u even onderbreken. Wij hebben een technisch probleem. We worden er zometeen uitgegooid en dat betekent dat de livestream stopt. Dan kunt u even nadenken over uw laatste zin in, want uw tijd is ook op. Dan wachten we even tot het systeem opnieuw gestart is.

00:00:45

Voorzitter : De laatste zin van mevrouw Nieuwenhout.

00:00:47

Mevrouw Nieuwenhout : Lang over nagedacht, maar mijn tijd is bijna op. Twee concrete vragen aan de wethouder: voor de warmtetransitie zouden we geld uit het Rijk krijgen. Hoe

staat het met het amendement van Groningen en Zaandam? Wat is het idee van geothermie op dit moment en wordt dat ook binnen de regio opgepakt? Met die steen in het water, sluit ik mijn betoog dan af.

00:01:10

Voorzitter : Dank u wel. Wie zou hier op willen volgen? De heer Lo-a-Njoe, D66.

00:01:17

De heer Lo-a-Njoe: Dank u wel, Voorzitter. Dank aan het college en de RES-organisatie voor de heldere uitwerking van de RES 1.0. We steunen de hoofdlijnen die de RES in navolging van het concept-RES bevat. Het belang van het behalen van de klimaatdoelstellingen staat voor ons niet ter discussie, maar net als bij eerdere besprekingen spreken we ook onze zorg uit over het behoud van draagvlak voor de energietransitie die zo belangrijk is als we onze energietransitiedoelstellingen daadwerkelijk wil behalen. Alleen ga je snel maar samen kom je verder, oftewel vertaald: met grote klappen nu lijkt je wellicht sneller te gaan, maar daarmee loop je de kans om zoveel weerstand op te roepen dat je uiteindelijk je doelen niet haalt. Anderszijds zien we ook dat we ten op zichte van andere gemeenten-

00:01:59

Voorzitter : De heer Rebergen heeft een vraag voor u. Meneer Rebergen.

00:02:04

De heer Rebergen : Dank u wel, Voorzitter. De heer Lo-a-Njoe gaf aan 'samen ga je sneller'. Het RES is een samenwerking tussen verschillende gemeenten. GroenLinks gaf net ook al aan: "Wat is de meerwaarde?". Hoe ziet meneer Lo-a-Njoe de meerwaarde van de samenwerking van de gemeente?

00:02:22

De heer Lo-a-Njoe: Ik had niet zozeer over de samenwerking van de gemeente, maar over het meenemen van de bewoners in onze gemeente. Een ander aspect is dat we samen een energieregio zijn. Ik denk wel dat het goed is dat we dat samen doen. Het is een hele grote opgave die je niet als gemeente alleen kunt doen. Ik hoop dat u daarmee antwoord heeft op uw vraag. Anderzijds zien we ook dat we ten opzichte van andere gemeenten achterlopen in ons aandeel in de RES. Van het deel waarvoor de gemeente Groningen heeft getekend is tot nu toe - volgens de cijfers in het RES - in totaal éénnentwintig tot zesentwintig procent gerealiseerd, of bijna rond deze. Deze zesentwintig procent wijkt behoorlijk af ten opzichte van de ruim meer dan zeventig procent waarop de provincie Groningen ondertussen al zit. We lopen dus achter, anderzijds is het tempo wel goed. Ons pleidooi is echter om meer te doen - dan tot nu toe wellicht - met behulp van lokale bewoners en wijkinitiatieven en door middel van nog meer ambitie met betrekking tot zon op dak.

00:03:24

De heer Lo-a-Njoe: Graag horen we daarom van het College hoe zij nu verder invulling wil geven aan het relatief snel realiseren van de lokale initiatieven die er zijn en hoe zij zon op dak toch verder denkt te gaan versnellen, ook al doen we daar misschien relatief goed in. Tenslotte - en niet voor de eerste keer - zijn wij ervan overtuigd dat draagvlak ook samenhangt met participeren en mee profiteren.

00:03:44

Voorzitter : In onderbreek u even. U heeft een vraag van de heer Ubbens.

00:03:46

De heer Ubbens : Even over het hoge tempo: ik heb toch het idee dat het tempo provinciaal vooral komt door grootschalige windparken die al gerealiseerd zijn in Eemshaven en Delfzijl. Dat trekt het gerealiseerde percentage best fors omhoog. Als je kijkt naar de andere gemeenten, valt daar best over te zeggen dat het tempo niet veel hoger is dan bij ons. Maar u zegt: "We willen wel heel graag versnellen", maar dat toch een beetje in tegenspraak zijn met het zorgvuldig zijn en het kijken naar draagvlak. Hoe ziet u dat?

00:04:13

De heer Lo-a-Njoe: Dat is ook een dilemma. Het klopt deels wat u zegt, maar dan nog zitten we niet in de voorhoede als je daarvoor corrigeert. Dat is dus een dilemma. We zullen wel het tempo erin moeten houden, maar we vinden het heel erg van belang dat we heel goed kijken hoe we zo goed mogelijk dat draagvlak positief kunnen beïnvloeden. Vandaar dat wij hier ook eerder een Motie over hebben ingediend, samen met de PvdA en de ChristenUnie. Wij vinden het lastig dat we nu toch zien dat het gevraagde kader voor participatie en mee profiteren pas in Q3 richting raad komt. We vinden dat rijkelijk laat, want ondertussen moeten we wel steeds beslissingen maken. We moeten als raad ook nu weer beslissen over belangrijke aspecten van de energietransitie in onze gemeente, met wind en zon als onderdeel daarvan, zonder dat het gevraagde kader er ligt. Positief en kritisch zijn we ook over de afspraak dat de RES-organisatie samen met de netbeheerder een gezamenlijk routekaart gaat maken, waarin de uitvoering van de RES-plannen afgestemd wordt met de ontzettend nodige uitbreiding van het netwerk en de capaciteit daarvan. Maar we vragen ons wel af of het genoeg is. We lezen dat er een groot tekort is aan technisch geschoold personeel bij Naturis.

00:05:28

Voorzitter : Wilt u afronden?

00:05:29

De heer Lo-a-Njoe: Jazeker. We zouden graag zien dat het College met het mbo en hbo om tafel gaat om te bespreken hoe we kunnen zorgen dat meer jongeren kiezen voor de betreffende opleidingen, zodat we die zevenhonderd mensen - die gezocht worden - ook in één jaar gaan krijgen. Kan de gemeente wellicht een rol spelen in het geven van een impuls aan het aantal technisch opgeleiden? Wat doet het College hier al aan en is het College bereid om daar extra inspanningen op te zetten? Dank u wel.

00:05:54

Voorzitter : U heeft nog een vraag te goed van de heer Brandenburg.

00:05:56

De heer Brandenburg : Dan geef ik meneer Lo-a-Njoe nog een paar extra seconden. Nee, ik hoorde de kritiek van D66 en ik vind dit toch in grote mate lijken op de kritiek die D66 ook al uitte bij de bespreking van de concept RES. Dat is enerzijds natuurlijk een compliment voor uw standvastigheid, maar anderzijds heeft u nu het idee dat er niet zo heel veel veranderd is. Wat vindt u daarvan?

00:06:21

De heer Lo-a-Njoe: Dank voor de complimenten over de consistentie. Waar ik mee begon, is dat we vinden dat er voldoende voortgang wordt gemaakt als het gaat om de plannen. Daarom steunen wij ook dit plan, laat daar geen twijfel over zijn.

00:06:36

Voorzitter : Dank u wel. Meneer Mellies? Nee. De heer Staijen, gaat uw gang.

00:06:41

De heer Staijen: Dank u, Voorzitter. Groningen zou een bod moeten doen op hoeveel deze provincie - die nog lang niet hersteld is van de vorige energie ellende - weer kan bijdragen aan de oplossing van het nationale energieprobleem. Voorzitter, deze regio is al nationaal koploper in zonneparken en staat ook al aardig vol met windturbines, meestal niet gedragen door de plaatselijke bevolking. En alweer willen we als provincie en gemeente met het hoogste bod van het land ver vooruitlopen en in meer dan zestien procent van de nationale opdracht voorzien. Ik ga in op een paar details. Hoge windturbines moet volgens de Stadspartij alleen daar geplaatst worden waar ze door de directe omwonenden geaccepteerd worden. Volgens ons is dat alleen maar mogelijk op of bij grote afgelegen industrieterrein ver weg van de woonomgeving. Uiteraard zijn er nog steeds diverse locaties voor wind op zee. Daar is het rendement hoger en de overlast veel lager. De grootte en de locatie van zonneparken willen wij vooral laten afhangen van lokale initiatieven en die dan faciliteren met kennis en financiële middelen en met een heel soepele vergunningverlening.

00:07:50

De heer Staijen: Dat is dus iets heel anders dan het tegen de zin van de bewoners volstampen van bijna een hele polder met zonnepanelen. Voorzitter, er zijn al een aantal voorbeelden in ons gebied waar de duurzaamopwek van energie in handen is van lokale energiecorporaties en de revenuen ook lokaal verdeeld worden. Soms vijftig procent, soms zelfs meer. Wij vinden dat ook het enige aanvaardbare model. Houdt het klein en lokaal. In de opzet van de warmtebehoefte kan de Stadspartij zich binden, zoals dat hier in de RES nu verwoord wordt mits dit voor iedereen financieel aantrekkelijk gemaakt wordt en vooral de afvalwarmte van de groot industriegebieden gaat worden gebruikt. Volledig elektrisch is volgens ons bijna alleen maar mogelijk bij nog nieuw te bouwen, supergoed geïsoleerde woningen. Dat komt voorlopig maar nauwelijks boven water, waardoor het voor een groot deel van deze gemeente een hybride systeem wordt dat nog lang de enige mogelijke oplossing is met misschien op heel lange termijn een overschakeling van wat voor soort gas dan ook naar waterstof.

00:08:53

De heer Staijen: Voorzitter, de RES 1.0 is voor heel veel inwoners nog steeds een heel vaag begrip in de toekomst. De behoefte van het aardgasgebied is nu nog steeds schadeherstel en versterking die ondanks vele mooie bijeenkomsten en beloftes nog steeds niet van de grond komen. Er is nu geen vraag naar nog een energie-achtig circuit daar bovenop. Vanuit Den Haag zal uiteraard heel veel geld moeten komen om alles wat nu in de planning staat, mogelijk te maken. Kosten en investeringen - zelfs ook niet die van het netwerk Tennet - kunnen niet op de bewoners worden afgeschoven hetzij via belastingen, hetzij via energierekeningen. De energiekosten zijn bij heel veel gezinnen al een reusachtige hap uit het gezinsbudget.

00:09:35

Voorzitter : U heeft een vraag van de heer Ubbens.

00:09:38

De heer Ubbens : Even ter verduidelijking. Meneer Staijen, waar denkt u dat het geld uit Den Haag vandaan komt?

00:09:44

De heer Staijen: Dat komt dan in elk geval niet lokaal weg bij de mensen hier zelf. Dat wordt dan via de grotere belastingsystemen eerlijker - hopen wij - verdeeld over het hele land. Dan Voorzitter-

00:09:59

Voorzitter : Wilt u afronden?

00:10:00

De heer Staijen: Jazeker, ik heb nog twee alinea's.

00:10:02

Voorzitter : Kunt u daar één van maken?

00:10:04

De heer Staijen: De Stadspartij is absoluut tegen een wettelijke bevoegdheid voor gemeentes om bewoners van bestaande bouw te kunnen dwingen om op eigen kosten van het gas af te gaan. In Assen is dat al geprobeerd en daar werkt het desastreus. Tot slot, precies één jaar geleden spraken wij over dit concept RES 1.0. Het is nu de definitieve versie. DStadspartij heeft toen tegengestemd en er is volgens ons veel te weinig veranderd in deze versie ten opzichte van een jaar geleden om er nu anders over te denken. Om over het beloofde creëren van draagvlak nog maar te zwijgen, want dat is er niet. Dit bod vinden wij nog steeds onzinnig hoog voor deze provincie en deze gemeenten en wordt niet gedragen door onze inwoners. Dank u.

00:10:47

Voorzitter : Dank u wel. Nee, we gaan even verder. De heer Mellies.

00:10:54

De heer Mellies : Dank u wel, Voorzitter. Het monsterbod van de RES. Groningen staat als beste leerling van de klas vooraan te trappelen om een dikke 5,7 terrawatt te bieden aan Den Haag. Weliswaar een optelsom van alle in de gemeente aanwezige ambities - waaronder het trotse bod van onze eigen gemeente - maar zeker astronomisch hoog in verhouding tot vele andere RES-regio's. An sich is het mooi dat wij zoveel ambitie tonen. Juist in de klimaatopgave is bereidwilligheid om mee te denken en mee te werken van uiterst belang voor het halen van de doelstellingen. Maar juist daarin willen we ook pleiten voor voorzichtigheid. 5,7 terrawatt is mooi als het daadwerkelijk gehaald kan worden. Maar we pleiten van begin af aan al voor een voorzichtig bod in lijn met andere regio's, waarbij alles wat daar bovenop kan komen eerder als mooi meegenomen wordt gezien. Het is beter om voorzichtige beloftes te maken en deze te overtreffen, dan dat we een te mooi en te rooskleurig beeld schetsen en onze doelen niet halen.

00:11:54

De heer Mellies : Dat zeg ik niet uit puur pessimisme. Waar andere RES-regio's al

daadwerkelijk in kaart hebben gebracht waar ze precies de energie willen opwekken, blijft RES Groningen hier achter. We hebben meer dan honderd pagina's aan ruimtelijke overwegingen, maar of daar nog iets van overblijft nadat alles tegen elkaar is afgezet, is totaal niet te duiden. Ook terecht wordt gesteld dat Groningen te maken heeft met een gebrek aan capaciteit om op het net energie terug te kunnen leveren. Oost-Groningen zit al helemaal vol. Alleen in West-Groningen zit nog een beetje ruimte. Dat is geen toeval, want in de bijlage met overzichten is het makkelijk over het hoofd te zien dat er helemaal geen aansluitingen op het hoogspanningsnet zijn in het westen. Wethouder, wat betekent het voor onze afspraken als bijvoorbeeld de gemeente Westerkwartier haar aandeel in het bod niet kan realiseren? Volgens de RES gaan wij niet over de gemeentelijke ambities van anderen, maar dat staat wel mooi beloofd in de RES. Overigens speelt dit in onze regio ook op veel plaatsen.

00:12:52

De heer Mellies : Grote delen van het landschap hebben geen aansluiting op het hoogspanningsnet. Zonneparken zijn op meer dan vijf kilometer afstand van een hoogspanningsstation niet meer rendabel. De RES legt zich totaal niet toe op het aansluiten van nieuwe gebieden, zoals we bijvoorbeeld voor Meerstad wel van plan zijn. Westerkwartier heeft bijvoorbeeld alleen maar een aansluitmogelijkheid in de stad Groningen. Hoe kunnen we dan betrouwbaar uitgaan van ons bod? Ook daar leunt voor ons een beetje het gevaar. Want hoewel de RES een goede handreiking is om gezamenlijk te kijken naar mogelijkheden, geven wij als volksvertegenwoordigers ook veel macht uit handen. Nu kunnen we onze ambities nog bijstellen aan de veranderende realiteit. Onze ambtenaren, ons College, maar ook wij als raad kunnen bijsturen waar nodig. Met de RES wordt daar een extra verkapte bestuurslaag aan toegevoegd die onnodig lijkt te zijn. Sterker nog, als we met onze gezamenlijke ambities nu al zo boven het maaiveld uitsteken zonder RES, wat voegt de RES dan toe?

00:13:46

De heer Mellies : Kan de wethouder daar misschien de meerwaarde van de RES in verdedigen? 100% Groningen is in principe niet blij met de toevoeging van deze verkapte bestuurslaag waar we in de praktijk nihil zeggenschap over gaan hebben. Immers, hoe waarschijnlijk is het nog dat we als raad invloed hebben op dit document? Ik hoor heel veel kritiek, maar we zitten wel aan de eindversie nu.

00:14:06

Voorzitter : U heeft een vraag van mevrouw de Wrede en daarna moet u naar een afronding.

00:14:10

Mevrouw de Wrede: Dank u wel voorzitter. U zegt enerzijds dat de RES helemaal niets toevoegt en anderzijds dat het een verkapte bestuurslaag is. Is het volgens u een bestuurslaag? Want dan voegt het wel iets toe. Hoe ziet u dat nu?

00:14:23

De heer Mellies : Het enige wat het toevoegt is dat het de macht bij de gemeenteraden weghaalt. Dus dat de gemeenteraden niet meer zelf over hun eigen beleid gaan en alles meteen wordt vastgezet. Dus in die zin, is het enige wat het toevoegt hun eigen negativiteit. Als je het zo wil beschouwen. Hoe verstandig is het dat we de RES 1.0 aannemen met dat in

het achterhoofd? Zouden we dat ook doen met onze eigen stukken als we nog zoveel vragen hebben? Daar staat wel tegenover - en dan komt er een afronding Voorzitter - dat we begrijpen dat er een opdracht ligt waar we aan hebben mee te werken. We hadden het prima gevonden als we een realistischer en voorzichtiger bod hadden liggen. Dat we aan Den Haag kunnen laten zien wat er ligt, we serieus meedenken en we voor alle toekomstige ambities de vrijheid behouden om zelf te bepalen hoe en wanneer we dat invullen. Daar willen we andere partijen ook op drukken. Denk bij de RES niet alleen maar aan: waarom niet? Maar vooral ook waarom wel? Dank u wel.

00:15:19

Voorzitter : Wie kan ik dan het woord geven? De heer Brandenburg.

00:15:25

De heer Brandenburg : Dank, Voorzitter. Bij de vaststelling van de concept RES enige tijd terug, toonde mijn fractie zich wat kritisch - en dat zijn we anders nooit - over de beperkte invloed van democratische organen als de gemeenteraad op de inhoud van de RES, over de beperkte invloed van bewoners op de inhoud van die energiestrategie maar ook over wie er dan wel aan tafel zit bij die stuurgroep van de RES, namelijk toch vooral de fossiele industrie en de werkgevers met hun bijbehorende belangen. We stelden toen dat het voor ons een beetje onduidelijk is wat het College nu allemaal in de melk te brokkelen heeft in die stuurgroep en ook nu blijft dat toch nog wel een beetje zo voor mijn fractie. Want terwijl de gemeente een enorme weerstand krijgt bij al die zonne- en windparken, blijft het bod voor de opwek - ook voor onze gemeente - gewoon in stand. Dan vraag ik toch, Voorzitter, of dat nu wel zo wenselijk is volgens dit College. Wordt het hiermee niet een steeds dwingendere keurslijf bij nieuwe projecten die uiteindelijk het draagvlak misschien moeilijker maken. Maar ik ben benieuwd hoe het College dat ziet.

00:16:28

De heer Brandenburg : Je zou ook kunnen zeggen dat het College - na al die ervaringen met zon en wind - zich nu ook hard zou maken voor duidelijke kaders voor zeggenschap van omwonenden over de invulling van energieparken. Maar ook daarover blijft deze nieuwe - tussen aanhalingstekens - versie toch een beetje vaag. Er staat wel iets over over en weer in gesprek gaan met inwoners en overige stakeholders, maar mijn vraag is dan ook: vindt het college dat voldoende? Hoezo staan er bij de stakeholders nog steeds grotendeels gasbedrijven en lobbyclubs, waar zijn die buurten en dorpsverenigingen? Zijn zij dan geen stakeholder? U weet hoe wij over zon op dak denken. Wij weten ook hoe moeilijk het College het inmiddels vindt om daar met een visie te komen. Die blijft maar wachten daarop. Het is mooi dat ook de PvdA en D66 nu zeggen: "Kijk even naar die volgorde. %oeten we niet sneller meer inzetten op zon op dak?" Dat vinden wij ook. Maar waarom staat het dan onvoldoende nog in deze RES. Kan de wethouder daar ook eens wat inzicht in geven waarom? Krijgt hij het niet voor elkaar of wil hij het niet?

00:17:35

De heer Brandenburg : Wat gebeurt daar? Voorzitter, tot slot - ik zal het kort houden - sloot mijn fractie bij de vorige behandeling ook af met de woorden dat de RES een black box blijft voor de gemeenteraden en voor de inwoners, maar dat het old boys network met gasbedrijven en werkgevers aan tafel zit om hun belangen te verdedigen. Als ik deze RES

opnieuw lees, bekruipt ons dat gevoel nog steeds. Maar wellicht kan de wethouder mijn fractie toch overtuigen dat die in die stuurgroep iets voor elkaar krijgt namens deze gemeente.

00:18:11

Voorzitter : Dank u wel, mevrouw de Wrede, Partij voor de Dieren.

00:18:15

Mevrouw de Wrede: Dank u wel, Voorzitter. De Partij voor de Dieren vindt het halen van de klimaatdoelen ook erg belangrijk. Wij vinden het echter wel belangrijk om dan eerst naar ons eigen consumptiegedrag te kijken op het gebied van voedselindustrie en energie en pas in de tweede plaats over te gaan tot nieuwe industriële productie, zoals wind- en zonne-energie toch zijn. Met betrekking tot netcapaciteit en zon op dak, wil ik me graag aansluiten bij de Partij van de Arbeid, mevrouw Boogaard. Er zit een naslagwerk bij, waar kon worden doorgelinkt naar de regionale structuur warmte. Daar lijkt toch wel een flinke plek te zijn ingeruimd voor biomassa. De energieregio's Groningen en Fryslan zouden samen een onderzoek doen naar biomassa omdat er anders weinig groen gas zou zijn. Er wordt ook opgemerkt dat biomassa voor de industrie een interessant perspectief is.

00:19:17

Mevrouw de Wrede: Wij vragen ons af om wat voor biomassa het dan gaat en hoe het College dit ziet. Heeft dit gemeentelijke College ook ingestemd met dat onderzoek en daar bepaalde voorwaarden aan verstrekt bijvoorbeeld? er wordt ook gesproken over mestvergistings. Ik wou iets citeren, maar dat doe ik maar niet want dat duurt te lang. Het lijkt ons een beetje een merkwaardige verhaal. We zijn ook niet blij met eventuele mestvergistings in deze visie. Er zit een heel verhaal bij van de Nieuw Energy Coalition. Hoe staat het College tegenover mestvergistings en haar rol in groen gas? In de tweede helft van 2021 maken we met de actualisatie van de routekaart inzichtelijk of er een nieuwe ambities nodig zijn voor onze gemeente. Wat wordt daar nu precies mee bedoelt? Hoe wordt de raad daarin meegenomen? Welke gevolgen heeft dit voor de gemeentelijke beleidskaders over ecologie en nieuwe energie? Hoe verhouden die gemeentelijke beleidskaders zich tot de Regionale Energie Strategie? We hadden het er zonet ook al even over. Is daar nu een extra bestuurslaag die daaroverheen gaat of niet?

00:20:43

Mevrouw de Wrede: Of zijn deze gemeentelijke regels naadloos inpasbaar in wat er voor de RES wordt opgetuigd? Is het een optelsom? Wat zijn de gevolgen voor de regels van de invoering van de omgevingswet? Daar wordt ook even aan gerefereerd. Volgens de omgevingswet krijgen ondernemers meer verantwoordelijkheid voor het inpassen van bijvoorbeeld ontwikkelingen voor de bouw. Dat zal met windenergie ook al zo zijn. Er wordt ook verwezen naar de crisis en herstelwet wat een voorbode zou zijn van de nieuwe omgevingswet. Dat belooft dan niet veel goeds. Misschien kan de wethouder het één en ander zeggen over de gevolgen van de nieuwe omgevingswet op het gebied van ecologie. We lezen verder in het voorstel dat er ook dingen nodig zijn van het Rijk op het gebied van financiën en wetgeving. Heel goed dat het er zo in staat. Dan zou de Partij voor de Dieren graag willen zien dat de vraag ook bij het Rijk wordt neergelegd of we niet een soort maatschappelijk gesprek zouden moeten hebben over de toekomst van ons energieverbruik.

00:21:53

Mevrouw de Wrede: Moeten we het nu wenselijk vinden dat er grote datacenters komen die energie en water slurpen, ons uitzicht verpesten en heel veel windenergieparken misschien met zich meebrengen? En die ook wat minder goed blijken in het doorgeven van de restwarmte. Graag een reactie van het College hierover. Is het College het met ons eens dat we bij het Rijk moeten aankloppen of dit nu wel willen? Hoe zorgen we ervoor dat we als maatschappij gaan meepraten over die ontwikkeling van economie, datacenters en alle andere vormen van industrie die een soort eigen dynamiek hebben?

00:22:39

Voorzitter : Mevrouw de Wrede, u kondigde een minuut geleden aan dat u ging afronden. Ik stel voor dat we het hier ook bij laten dan.

00:22:45

Mevrouw de Wrede: Dat was mijn laatste punt, Voorzitter;

00:22:46

Voorzitter : Dank u wel.

00:22:46

Mevrouw de Wrede: Graag een reactie daarop van de wethouder. Dank u wel.

00:22:50

Voorzitter : Dank u wel. De heer Boter.

00:22:53

De heer Boter : Dank u wel, meneer de Voorzitter. Er zijn nog twee punten uit de RES waar wij wat over wilden zeggen. De participatie en het draagvlak voor zon en wind. Wat levert het de provincie en de gemeente nu op wat we gaan doen? 100% noemt het een bestuurslaag, maar het is een verzamelcontainer waarin we al onze ambities en beleidsstukken ingooien en dan komt er vijftigterig terrawattuur uit. Dan blijkt dat Groningen daarin een aardig bod doet met 5,7 en met op een gepaste afstand Flevoland en Noord-Holland-Noord. Als dit voetbaluitslagen waren zou dit mooi zijn, want dan wordt FC Groningen eindelijk eens kampioen. Helaas is dat niet zo en FC Groningen is wel groen en wit. Er wordt gezegd dat de geplande doelstellingen allemaal haalbaar zijn, maar heel veel zit nog in de pijpleiding. We moeten het nog een keer over de wind en de zonne-energie hebben en al dat soort dingen.

00:23:49

De heer Boter : Dat betekent dat er wel draagvlak moet komen en participatietrajecten. Mogelijk moet je dan ook tot meer compensatie komen, zoals we ook hebben besproken tijdens de Lageland Polder en Rode Haan Engelbert. Je ziet toch dat best tot een hoop discussie leidt als je zonneplekken aanwijst in de oude gemeente Haren. Dan lijkt het toch makkelijker om zon op daken te gaan leggen. De SP, PVV en D66 hebben daar al wat over gezegd en daar kunnen wij ons wel bij aansluiten. Hoe krijg je voor elkaar dat er meer daken volgelegd worden met zonne-energie? Wat doe je met de restcapaciteit die je daarmee opwekt? Dat zijn ook de vragen. Als ik meer zonnepanelen erop leg, gebruik ik het niet. Dan heb je toch iets van een Duracell batterijen nodig om het in op te slaan voor 's avonds. Wat is daarvoor nodig? Dat is wel belangrijk omdat je daar capaciteit hebt en de zonnepanelen niet in de weg liggen.

00:24:37

De heer Boter : En een ander punt is: wat levert het ons op? Het lijkt allemaal heel erg mooi. We gaan hernieuwbare energie doen. We gaan af van de fossiele brandstoffen. Maar er uiteindelijk zitten er wel ontzetten veel fossiele grondstoffen in die windmolens en zonnepanelen. In de RES gaat het niet over welke afvalberg we nog gaan voorkomen en of we dat wel allemaal goed gaan hergebruiken. Als we dan toch groen en links een ambitie op tafel leggen, is het ook belangrijk om na te denken over de afvalberg die daaronder ligt, even los van de opwekking die we willen doen. De vraag aan het College: komt daar in de RES 2.0 ook een antwoord op zodat we dat kunnen hergebruiken en tot in de lengte der jaren die zonnepanelen en wind kunnen gebruiken? Uiteindelijk zullen we toch wat moeten toevoegen. Nu staat ons land vol met twee procent van onze energievoorraad aan wind en zon. Als we honderd procent willen halen, moeten we ook niet elektrisch gaan koken en allemaal elektrisch gaan rijden, want dan staat ons hele land vol. Relatief gezien hebben we ook weinig ruimte. Een beter milieu begint bij jezelf, dus moeten we wel iets doen. Onze fractie vindt dat ook, maar wel een beetje met de juiste blik.

00:25:42

Voorzitter : Dank u wel, een vraag van de heer Ubbens.

00:25:46

De heer Ubbens : Ik zou een woordvoering willen.

00:25:49

Voorzitter : Gaat uw gang.

00:25:51

De heer Ubbens : Voorzitter, ik kan het vrij kort houden maar een paar punten vind ik wel belangrijk. Over het zonne-energiepark Lageland hebben we ook al discussies gehad over het feit dat de RES niet gebruikt moet worden als een stok om mee te slaan. De Partij van de Arbeid zei het net ook al. Net als de VVD en een aantal andere fracties zijn wij het meer als een grootschalige inventarisatieronde om te kijken hoe we het landelijke doel rond het klimaatakkoord van Parijs kunnen realiseren. Dit is dan een bijdrage die we daaraan leveren, waarbij er per gemeente gezegd wordt: "Welke bijdrage leveren jullie? Kunnen we daarvan een rekensom maken zodat we uitkomen op dat doel om in 2050 landelijk energieneutraal te zijn?". De vraag is dan: wat is de toegevoegde waarde van de RES? Onze fractie denkt dat dat met name ook zit in de warmtetransitie, want die wordt nog een stuk ingewikkelder dan de grootschalige wind- en zonneparken en zullen de meeste inwoners hier geen last van hebben. Even los van de mensen die dichtbij die zonneparken en windmolens wonen en daar overlast van hebben. De warmtetransitie gaat bijna iedereen raken en wordt een stuk ingewikkelder.

00:27:20

De heer Ubbens : Dan wordt het wel nuttig om een goede communicatiestrategie te hebben over de noodzaak. De vraag is of we dat allemaal per gemeente moeten doen of op regionale schaal, los van de discussies over hoe we met restwarmte omgaan. Ik vermoed dat we ons ook niet makkelijk kunnen veroorloven om te zeggen: "We gaan het niet gebruiken". De doelstelling daarvoor is misschien wel te groot en te complex om dat te laten liggen. Hierbij laat ik het verder.

00:27:51

Voorzitter : Dank u wel. Dan is het nu het woord aan de wethouder om wat vragen te beantwoorden en te reageren op wat de fracties hebben ingebracht. Het woord is aan de heer Broeksma.

00:28:10

De heer Broeksma : Dank u wel, Voorzitter. Ik zal onderwerpsgewijs proberen te reageren. Eén van de sprekers had het over biomassa en daar kom ik straks op terug. We betrekken jongeren actief bij de energietransitie in de RES. U heeft de spreker van Jongeren RES Groningen gehoord en zij zitten aan tafel om hun perspectief in te brengen in het geheel. De oproep is welkom en we nemen deze ter harte. Sommigen hebben ook al aangegeven, gaat de energietransitie over werkgelegenheid en economie en daar hebben we een paragraaf aan gewijd. Het gaat ook over onderwijs. En als het over onderwijs gaat, heb je het ook over de ontwikkeling van jongeren en de banen die het op gaat leveren. Over de werkgelegenheid, economie en het onderwijs zijn we in gesprek met Noorderpoort en Alfa die een oefencentrum van energietransitie opgericht hebben.

00:29:18

De heer Broeksma : Noorderpoort heeft Automotive waar er een transitie van de fossiele auto naar de elektrische auto plaatsvindt. Er is ook het Just Transition Fund, waar de afbouw van de aardgasindustrie gebruikt wordt voor de opbouw van de energietransitie, al dan niet door waterstof of zonnepanelen of daken. Iemand moet dat doen en werkgelegenheid is een belangrijk element van de economie. Als provincie Groningen waren wij jarenlang onder de aardgaswinning en nu willen wij krachtig naar voren treden en ook weerklank in Europa vinden als de provincie waar de nieuwe ontwikkelingen en innovaties op gebied van energie plaatsvinden. We willen de economie, de werkgelegenheid, het onderwijs en het leven lang leren wat hierbij hoort stimuleren.

00:30:19

Voorzitter : De heer Mellies.

00:30:20

De heer Mellies : Dank u wel, Voorzitter. De aanleg van zonneparken schept werkgelegenheid. Wordt er dan ook geborgd dat het allemaal lokaal blijft?

00:30:34

De heer Broeksma : Bedoelt u als wij het zelf aanbesteden?

00:30:39

De heer Mellies : Wordt er in de RES geborgd dat die werkgelegenheid in deze regio wordt gecreëerd? Er worden geen mensen uit Utrecht aangevlogen die hier zonneparken of zonnepanelen komen leggen. Dat is wat u net zelf zei.

00:30:52

De heer Broeksma : Dat gaat over de economie in zijn geheel. Het zou ook kunnen dat een Limburgs bedrijf hier de zonnepanelen en zon op daken komt aanleggen. Dat is de vrije economie. Als het Europees aanbesteed wordt, kan het ook uit Malta komen. Als in Groningen de werkgelegenheid op waterstofindustrie zal plaatsvinden, zullen de Groningse economie, burgers, onderwijsinstellingen en bedrijven daarvan profiteren. Maar u weet dat de Europese Unie een open economie heeft.

00:31:27

Voorzitter : De heer Rebergen.

00:31:29

De heer Rebergen : Dank u wel, Voorzitter. Ik lees in de RES vooral een ambitie om die impact op werkgelegenheid en economie zo groot mogelijk te maken. Wat het allemaal gaat betekenen, blijft nog een beetje vaag. Dat moet nog uitgewerkt worden in een plan van aanpak. Ik hoor de wethouder veel meer zeggen dan wat er in de RES zelf staat. Is de wethouder wat positiever over die werkgelegenheid?

00:31:53

De heer Broeksma : U vroeg mij of er een plan lag voor de RES 2.0 en daarop is het antwoord ja. Er vinden discussies plaats in de stuurgroep. Ik geef u een inzicht hoe het College denkt over de kansen die de energietransitie voor Groningen heeft. We hebben ook middelen vanuit het Just Transition Fund om dat daadwerkelijk vorm te geven.

00:32:18

Voorzitter : De heer Brandenburg nog hierover.

00:32:21

De heer Brandenburg : Dit raakt wel een interessante discussie. Als ik deze wethouder zo beluister, dan heeft hij het over innovatie, de kenniseconomie, de grote kennisinstellingen en de waterstoftransitie. Dat moeten we deze kant ophalen. Als het dan gaat over wie die dingen op de daken legt, dan is het Europees aanbesteed en kan het een bedrijf uit Malta zijn. Is het College de groep die in deze transitie op wil komen voor de hogeropgeleide kennisbanen of moet het MKB en de jongeren die nu op het mbo zitten ook gaan profiteren van deze hele transitie?

00:32:56

De heer Broeksma : Natuurlijk. Hoe kunt u mij die vraag stellen? Ik heb het net gehad over de Noorderpoort en de Alfa waar ze in het oefencentrum bezig zijn met de energietransitie. Ik had het over Automotive, over [onhoorbaar]. Het gaat niet over de hele stad Groningen, maar over de hele provincie. U weet dat Holthausen in Winschoten een fabriek neergezet wordt en dat er in het Stadskanaal opleidingen zijn. Het gaat over het hele gebied en zowel over het mbo- als universitair niveau. Het is voor de hele economie van Groningen van belang.

00:33:34

Voorzitter : Ik stel voor dat u verder gaat. U heeft nog een heel papiertje vol.

00:33:45

De heer Broeksma : Netcapaciteit is een groot thema. Niet voor niets zit Enexis - waar we aandeelhouder van zijn en voor één komma twee procent van ons is - aan tafel. Deze wethouder spreekt regelmatig met Tennet. In de RES zitten de overheden, gemeenten en provincies. Enexis is een publiek bedrijf en snapt de plannen voor de RES-regio's waarover zij gaan. TenneT is landelijk. De RES heeft een impact op de netcapaciteit en het klopt dat deze capaciteit achter dreigt te lopen door alle snelle ontwikkelingen. Er wordt hier gezegd dat zon op daken prioriteit moet hebben op zon op land, en daar zijn we het helemaal mee eens. Dat zijn de zogenaamde zonneladders die u kent en die we u gepresenteerd hebben. De RES gaat niet over alle zon op dak, maar enkel over die van meer dan vijftien kilowatt. Dit

betekent meer dan vijftig panelen - zoals mevrouw Boogaard dat ook gezegd heeft - op de grotere boerenschuren en grote garagebedrijven.

00:34:52

De heer Broeksma : Komt dit in de knel door zon op land? In feite is dit een first come first serve. Vaak zijn de zon op land projecten die zich een aantal jaren van tevoren aankondigen. Enexis moet dit kunnen plannen. Als we vandaag zeggen dat de netcapaciteit uitgebreid moet worden, kan dat zeven à acht jaar duren wat verschrikkelijke aantallen zijn. TenneT en Enexis zijn bezig met de ontwikkeling van een routekaart. De schetsen en tekeningen zijn er over hoe in de hele provincie Groningen de netcapaciteit uitgebreid kan worden.

00:35:32

Voorzitter : De heer Ubbens.

00:35:34

De heer Ubbens : Dank, Voorzitter. Wordt dit heel krap berekend? We willen geen onnodige kosten maken, maar is het mogelijk om daar wat geld landelijk tegenaan te gooien en te zeggen dat het wat sneller uitgebreid moet worden? Ik heb de indruk dat het heel krap wordt berekend waardoor we continu tegen die capaciteit aanlopen.

00:35:57

De heer Broeksma : In het verleden zeiden Enexis en TenneT ook al: "Hadden we in al de plannen die geweest zijn voldoende capaciteit voorzien, was er een enorme overcapaciteit geweest". Daarom zijn die RES gegevens zo van belang. Wat is nu precies het RES bod? Wij hebben het over vijf komma zeven, maar het gaat over zes komma vier als je alle ambities en bouwstenen bij elkaar optelt. Als bod hebben we een marge genomen van nul komma zeven oftewel tien procent. Eén deel is al zeker, dus die marge is nog iets groter dan die tien procent, maar dat even terzijde. Voor Enexis is die zes komma vier van belang en ze weten ook dat het hier niet bij blijft. Want die relatief kleine zon op daken projecten van particulieren leveren alles bij elkaar ook nog één terrawattuur op. Ook daarin moeten wij met de capaciteit rekening houden. Enexit en TenneT gaan uit van zeven komma vier, als het gaat over wat er in Groningen moet gebeuren. Het bod is vijf komma zeven. Enexis moet lang van tevoren plannen wat er allemaal technisch voor nodig is.

00:37:13

Voorzitter : Mevrouw Boogaard.

00:37:17

Mevrouw Boogaard: Ik snap hoe het werkt en dat wij niet kunnen bepalen wie welke capaciteit krijgt en wanneer. Maar wij bepalen wel waar de zonneparken gaan en mogen komen. Ik vraag mij af in hoeverre wij daar niet een soort zekerheid kunnen inbouwen dat zon op dak projecten niet on hold hoeft te komen. U weet ook dat het vrij vaak afhankelijk is van specifieke personen en het momentum waarin dat soort projecten opgestart worden. Het lijkt mij zonde als we bij heel veel van dat soort projecten het momentum gaan missen en tegen mensen moeten zeggen: "U moet even vijf jaar op uw beurt wachten, want de netcapaciteit moet eerst weer verder uitgebreid worden".

00:38:02

De heer Broeksma : Dat ben ik helemaal met u eens en is net het tegendeel van wat we

willen. We willen graag dat de lokale burgerinitiatieven relatief kort uitgevoerd worden, want dit zijn geen initiatieven die zeggen dat ze pas over zeven jaar een zonnepark of hun daken in de straten vol willen hebben. We zijn op zoek naar juridische mogelijkheden om dat te kunnen afdwingen en zijn in gesprek met Enexis over dit de kleine initiatieven. Het blijft wel lastig, want als een hele straat besluit om een elektrische auto aan te schaffen, kan ik u vertellen dat het net op die plek dan een probleem heeft. Tenzij die elektrische auto's weer gevoed kunnen worden door de zonnepanelen op de daken van diezelfde huizen. Als het lokaal geregeld kan worden, kan het wel. Dit zijn keuzes die wij en Enexis niet kunnen voorspellen. We willen graag zon op dak of het dubbel gebruik van ruimte - om het even algemeen te stellen - stimuleren en dat zon op landbouwgrond pas als laatste aan de beurt komt.

00:39:08

De heer Broeksma : We hebben ook al vastgesteld in de routekaart van 2035 dat we met zon op land niet verder gaan komen dan driehonderdentien megawatt. Voor zon op dak hebben we achthonderdentien nodig, volgens de berekeningen die geldig zijn. We zijn bezig om dat te herberekenen, want we zullen die zon op land nodig hebben. Er werd gevraagd naar de unanimititeit: wat gebeurt er als niet alle vijftien besturen akkoord gaan met de RES? Wordt het RES dan wel ingestuurd naar het Nationale Programma van de RES? Komt er dan een toelichting wie wel of niet de RES unaniem heeft aangenomen? Unanimititeit zou het mooiste zijn want dan is er ook een gezamenlijke rol. Er is gevraagd naar wat de meerwaarde van de RES is en waar de winst ligt. De restwarmte bevindt zich voor het grootste deel buiten de gemeente Groningen, in Eemshaven of in Delfzijl. De gemeente Groningen heeft veel woningen waar die restwarmte naartoe zou kunnen gaan. De restwarmte die nu in de lucht of in de Waddenzee verdwijnt - wat volstrekt ongewenst is - zou je kunnen gebruiken om de woningen in de stad te verwarmen.

00:40:44

De heer Broeksma : In een onderzoek over de warmtetransitieplannen en de bronnenstrategie gaan we daar nader op in. Dat hebben we u beloofd. In de bronnenstrategie kan u aangeven welke bronnen u al dan niet wilt om voor die restwarmte - als het allemaal doorgaat en haalbaar is - te gebruiken. De gezamenlijkheid van de RES ligt ook daarin. Groen gas is daar een ander voorbeeld van. Er werd al genoemd dat all electric niet voor alle huizen zal kunnen. Dat klopt ook en zal ook voor de woningen in de binnenstad van Groningen gelden. Er zal dan toch nog gas moet gebruikt worden, en dat zal dan groen gas zijn. Is dit dan groen gas uit biomassa? Voor biomassa betekent dit dat we ons moeten houden aan de Motie waarin u heeft gezegd dat dit uit restafval moet zijn, zoals: het snoeiafval wat de buitendienst heeft, restafval van suikerbieten of wat niet meer kan gebruikt als veevoer. Het mag geen snoeiafval zijn van daarvoor speciaal gekweekte bomen die dan gekapt worden voor de biomassacentrales. Enkel restafval wat niet meer gebruikt kan worden, zal gebruikt kunnen worden hiervoor.

00:42:02

De heer Broeksma : Groen gas zal er wel relatief weinig zijn. Dorpen verspreid over de regio, hebben niet de compactheid van de woningen warmtetransportleidingen goed voor zullen zijn. Dus die zullen ook naar groen gas moeten overgaan. Die gezamenlijkheid is een belangrijke meerwaarde van de RES.

00:42:22

Voorzitter : De heer Mellies.

00:42:23

De heer Mellies : Dank u wel, Voorzitter. Ik vind het op zich wel mooi dat dit weer opgerakeld wordt. Eerder was gebleken dat wij veel te weinig biomassa hebben wat voldoet aan die voorwaarden om in Groningen voldoende aan die vraag tegemoet te komen. We hebben het nu over biomassa en de RES. We hebben het over een RES regio die groter is dan Groningen, waarbinnen die voorwaarden gelden. We hebben het over warmte uit Delfzijl wat hierheen getransporteerd kan worden, maar die die regels niet kent. Wij hebben voorwaarden gesteld aan wat de biomassa hier moet hebben. Die voorwaarden kunnen we dan niet garanderen in Delfzijl, neem ik dan aan? Of wordt er daar wel op toegezien?

00:43:06

De heer Broeksma : Als het gaat over het warmtetransport vanuit Delfzijl of Eemshaven naar Groningen, kan u aanduiden welke bronnen u wel of niet wilt gebruiken, zoals bijvoorbeeld van de biomassacentrale en de bijgestookte houtcentrale van de RWE. Als u zegt dat dat een warmtebron is die u niet wilt dat die hier gebruikt wordt voor het warmtenet richting Groningen, kunt u dat aangeven. Ik heb toegezegd dat u als raad dit overzicht zal krijgen. De spoiler is dat de restwarmte in Eemshaven en Delfzijl meer dan voldoende is. Het is vijfzesvoudige van wat er misschien nodig is en betekent dat er ook werkelijk een keuze is. Een andere spoiler is dat ervan het groen gas veel te weinig beschikbaar is voor wat we nodig hebben. Dat probleem is er. Het is niet voor niets dat dat onderzoek - waar mevrouw de Wrede naar verwees - opgezet is. Welke biomassa, groen gas en mestvergisting is er nu beschikbaar? En los van of je dat al dan zou niet willen gebruiken, aan welke voorwaarden zou dat dan moeten voldoen?

00:44:13

De heer Broeksma : We moeten eerst weten hoe de zaak in elkaar zit. Door heel veel partijen is er wind op zee en zon op dak genoemd. Zoals ik al heb gezegd, de kleine zon op dak en de wind op zee telt niet mee in die vijfendertig terrawatt. Ik weet het niet zeker, maar er worden een aantal tientallen terrawatt geteld voor wind op zee. Dat is al op landelijk niveau berekend. Die vijfendertig terrawattuur slaat op die zon op land, de windenergie en de grotere zon op dak, en die de dertig RES regio's samen moeten realiseren. Het klopt dat het hoogste bod in deze RES regio vijf komma zeven is. Is dat het hoogste bod van de provincie? Ik daag u uit om het even goed met elkaar op te tellen. De provincie Noord-Brabant bestaat uit vier regio's en als u dat met elkaar optelt kom je boven die vijf komma zeven uit. We zijn niet de provincie met het hoogste bod. Zoals u weet zijn er in de RES regio elf à dertien provincies. Ja, het vierkante meters ten opzichte van het aantal mensen dat daar woont.

00:45:23

Voorzitter : Gaat u vooral verder.

00:45:25

De heer Broeksma : Wat als de ambities niet waargemaakt kunnen worden? We gaan de RES niet groter of kleiner maken dan die al is. We kunnen zeggen dat het de ambities en bouwstenen van de individuele gemeenten zijn met een nietje erdoor. Dit is wat overdreven, maar je zit wel aardig in de buurt dan. Als bijvoorbeeld Westerkwartier de ambities niet kan

waarborgen, is het niet zo dat de gemeente Groningen die ambities moet oplossen. U ziet ons bod. De basis voor de zone is nul komma drie, de bouwstenen nul komma één en de ambitie is nul komma zevenendertig. Die laatste slaat terug op de vijfhonderd megawatt piek uit de zonneparken - wat u heeft vastgesteld in de routekaart 2035 - en op de honderdentien megawatt van de zon op de bedrijfsdaken, zijnde de SDE+ projecten. Als u dat optelt is dat nul komma zes terrawattuur. Wij hebben een schatting gemaakt van nul komma vijf terrawattuur voor 2030. Dat zijn onze ambities in het vastgesteld beleid.

00:46:31

De heer Broeksma : Twee weken heeft u al vastgesteld wat de volgende stap gaat zijn en wat er al bestaat, zoals Woldjerspoor, Vierverlaten, Roodehaan en fase één van het zonnepark Zernike Campus.

00:46:44

Voorzitter : Misschien moet u dat niet doen, wethouder, want u heeft nog een paar papiertjes liggen en we hebben nog vijf minuten.

00:46:49

De heer Broeksma : Wij vermoeden dat we onze ambities waar kunnen maken en die komen overeen met wat op de routekaart 2035 op gemeentelijk niveau in deze raad is vastgesteld. Student en Stad vraagt nog naar een Rijkscampagne. Ik ben dit met u eens en wij zijn niet de enige RES regio die dit zou willen, al was het maar om het draagvlak te krijgen. Waarom doen we dit allemaal? Kan het niet allemaal op daken? Hebben we die RES nodig? Waarom niet alles wind op zee? Waarom niet aardgas importeren? Dat zijn vragen die in elke RES regio bij elke burger misschien wel leven. Er wordt bij het Rijk aangedrongen dat ook het Rijk zijn verantwoordelijkheid in neemt om zo een campagne op te zetten en uit te voeren. De energietransitie is geen gemeentelijk of regionaal probleem, maar is een landelijke kwestie. Het Klimaatakkoord is gesloten met de Rijksoverheid die daarin ook zijn verantwoordelijkheid te nemen heeft, ook in de communicatie en ik denk dat dit het draagvlak en de kennis bij veel bewoners zal vergroten. Het woord geothermie is ook al gevallen. Dit jaar komen we nog bij u met een warmtetransitieplan, inclusief met een bronnenanalyse - die we eerder al hebben toegestuurd - over welke bronnen al dan niet relevant en verstandig zijn om een warmtetransitie vorm te kunnen geven.

00:48:18

De heer Broeksma : Hierin zal ook vermeldt wordt in hoeverre geothermie mogelijk is, mede doordat nu ook de aargaswinning teruggeschroefd wordt. Er is concreet gevraagd naar het artikel twee onderzoek en geld vanuit het Rijk. Vorig heeft de gemeente samen met Zaandam een Motie ingediend bij het VNG. Daar is een onderzoek geweest naar wat de kosten aan ambtelijke capaciteit zijn voor de gemeente om die hele transitie vorm te geven. Het Rijk dacht eerst aan vijftig miljoen. Een andere schatting was driehonderd miljoen en de berekening komt uit op ongeveer vijfhonderd miljoen, mogelijk uitlopend van negenhonderd miljoen tot één miljard uitgespreid over de komende jaren. Dat ligt nu bij de minister die daar een standpunt over moet geven, maar u weet dat het Kabinet demissionair is. De cijfers liegen er niet om: grosso modo zijn dit de bedragen waar we mee uit de voeten kunnen om op gemeentelijk niveau de warmtetransitie vorm te kunnen geven. De minister moet zich daar nu nog tot verhouden.

00:49:29

De heer Broeksma : Er zijn ook vragen gesteld over de participatie op het geheel. In de RES 1.0 maken we ook al afspraken richting de RES 2.0, om ook dit al te doen. Vaak is dit op gemeentelijk niveau. Hoe het er aan toe gaat in de gemeente Eemsdelta of Westerkwartier, is niet per se hetzelfde als in de gemeente Groningen. U weet dat voor individuele - grote en kleine - projecten de verantwoordelijkheid voor participatie bij deze gemeente ligt en we proberen dat zo goed mogelijk vorm te geven. Biodiversiteit en ecologie werd genoemd. Wat heeft deze wethouder in te brengen in die RES als totaal? Binnen de RES wordt daar verschillend over gedacht, maar over biodiversiteit en ecologie heeft de gemeenteraad haar standpunt uitgedragen. Zorgt de aanleg van een energiepark of een zonnepark niet alleen schade aan het landschap, maar kan het er ook iets aan toevoegen? Die aline wordt verder uitgewerkt, en het zou mij een lief ding waard zijn als de standpunten van deze gemeente provinciebreed gedeeld zouden worden en zeggen: "Zo doen we dit hier in Groningen. Als er een zonnepark komt, gaat de ecologie erop vooruit".

00:50:47

De heer Broeksma : U weet dat dit in Vierverlaten op een goede manier ook gebeurd is. Er wordt gevraagd naar de flexibiliteit in de industrie en hoe we dat gaan doen. We gaan dit verder brengen en ik koppel dit ook aan de opmerking van de Partij voor de Dieren over de maatschappelijke discussie over het energieverbruik in zijn totaliteit. U weet dat de routekaart voorziet op het veertig procent verminderen van energie. Dit gaat over isoleren, maar ook over de economische groei. Moeten we maar steeds blijven doorgaan met de industriële groei en het energieverbruik wat daarbij hoort? Of zou er een maatschappelijke discussie moeten komen over het verminderen van dat verbruik? Ik steun de discussie op dat punt.

00:51:35

Voorzitter : Mevrouw de Wrede.

00:51:38

Mevrouw de Wrede: Dank u wel voorzitter, ik ben heel blij met die toezegging van wethouder Broeksma? Op welke wijze kunnen we terugzien dat u dat idee steunt? Wat gaat u daarmee doen?

00:51:53

De heer Broeksma : Ik heb gezegd dat ik een maatschappelijke discussie - die door het Rijk geëntameerd wordt - mooi zou vinden. Ik denk niet dat de discussie op gemeentelijk niveau gevoerd moet worden. We hebben het Rijk ook uitgenodigd om over de hele energietransitie een campagne op te starten. Dit zou daar een onderdeel van kunnen zijn. Dit College zal niet zelf die maatschappelijke discussie landelijk gaan entameren, maar zullen van harte meedoen op het moment dat het op plaatselijk niveau zal zijn.

00:52:27

Mevrouw de Wrede: De RES noemt verschillende dingen die ze in gaan brengen bij het Rijk. Kunt u als wethouder van de grootste gemeente in deze regionale energieregio, ervoor pleiten dat dit een onderdeel moet zijn - naast de extra financiën en andere wetgeving - die het Rijk op zou moeten starten?

00:52:54

De heer Broeksma : Ik doe u een toezegging dat ik het stimuleren van het Rijk bij de eerstvolgende RES stuurgroepvergadering zal inbrengen, net als het aan de orde stellen van de kwestie over het verminderen van het energieverbruik. Ik ben dit helemaal met u eens en het kost me geen enkele moeite. Er werd nog gevraagd naar het stimuleren van de kleine parken.

00:53:21

Voorzitter : Kunt u proberen naar een afronding te komen?

00:53:26

De heer Broeksma : We stimuleren de kleine parken en dat is ook een onderdeel van de energietransitie. We denken daarmee ongeveer vijftig megawatt te kunnen laten opwekken. Ik heb u reeds gezegd dat we met verschillende groepen in gesprek zijn. Tijdens de inspraak over de windturbines, vragen groepen ook of we niet twee turbines kunnen neerzetten op die vuilnisbelt. We zijn met vijftien à twintig initiatiefnemers in gesprek en die ondersteunen we ambtelijk om te kijken hoe we dit verder kunnen brengen, want vijftig megawatt is niet niks en is een onderdeel van de achthonderdentiën megawatt die we nodig hebben. 100% vroeg naar de extra bestuurslaag en u hinkt op twee gedachten, wat ook al eerder werd gezegd door anderen. Enerzijds is het een nietje door de gemeentelijke plannen en de gemeenten kunnen niet elkaar niet opdringen wat er moet gebeuren.

00:54:14

De heer Broeksma : Er is geen extra bestuurslaag want dit gaat in gezamenlijkheid. Ik heb u verteld wat er gebeurt op het moment dat er niet unaniem wordt besloten. Als er wel unaniem besloten wordt, zou dit betekenen dat alle vijftien bestuurslagen - inclusief deze gemeente - akkoord zou gaan en dit geen extra bestuurslaag is maar een gemeenschappelijk genomen besluit. Tot zover, Voorzitter.

00:54:39

Voorzitter : Dank u wel. Meneer Brandenburg heeft nog een dringende vraag en ik zag meneer Rebergen ook nog. Dat zijn dan wel de laatste twee, denk ik.

00:54:46

De heer Brandenburg : Voorzitter, ik ga mijn woordvoering niet overdoen, maar ik zou het toch wel leuk vinden als de wethouder de volgende keer niet met een halve beantwoording op netwin-dingetjes ingaat, maar de vraag van de SP over wat de gemeente nu in te brokkelen heeft in zo een Regionale Energie Strategie, serieus zou willen beantwoorden. Ik snap dat de tijd te kort is, want ik had hier net zo goed niet kunnen zitten.

00:55:10

Voorzitter : Misschien wil de wethouder daar toch nog even op ingaan.

00:55:13

De heer Broeksma : Ik heb u een aantal voorbeelden gegeven van de inbreng van de gemeente Groningen in het RES. U kunt daar ook alinea's over lezen. Uiteindelijk is het een product van vijftien bestuursgremia en alle vijftien spelen daar een rol in - ook in - zonder dat je één op één kan aanwijzen wat daar gebeurt. Ik weet dat er gemeentelijke ambtenaren en Voorzitters zijn voor het warmte-onderdeel. De gemeente Groningen zit volop aan tafel

en is ook de beheerder van de financiën. De gemeente Groningen speelt een belangrijke rol in het geheel, maar het moet een gezamenlijk product zijn.

00:55:52

Voorzitter : De heer Rebergen. De wethouder gaf dat er vijftig megawatt aan opbrengsten zijn vanuit lokale initiatieven. De wethouder weet dat wij erg voor lokale initiatieven zijn, maar op welke manier krijgt dat ook een plek in de routekaart die we samen opstellen met de netwerkbeheerders?

00:56:16

De heer Broeksma : Bij die routekaart zit de RES volop aan tafel. Wij zitten aan tafel bij de RES en los daarvan hebben wij ook afzonderlijk gesprekken met Enexis en TenneT over bijvoorbeeld Meerstad-Noord, Fledderbos en over de oostkant van de stad. Aan de westkant hebben we Vierverlaten en daar gaat het nog, maar aan de oostkant hebben we grote problemen. Aan de zuidkant van de stad is er een aansluiting op Noord-Drenthe mogelijk. We zijn volop met Enexis op detailniveau in gesprek om het bij ons goed te organiseren.

00:56:46

Voorzitter : Dank u wel. Nee mevrouw de Wrede, we gaan het nu niet meer doen. Het is ruim na zes uur en ik moet zometeen naar een volgende vergadering. Voordat iedereen wegrent, wil ik even afsluiten hoe we dit naar de raad brengen. Het is een raadsvoorstel. Mevrouw Boogaard.

00:57:03

Mevrouw Boogaard: Voor mij persoonlijk is de discussie niet nodig, maar ik wil nog even de optie open houden om een Motie in te dienen.

00:57:08

Voorzitter : Een Motie, kan dat conform met Motie? Meneer Brandenburg.

00:57:11

De heer Brandenburg : Ik neem aan dat amendementen niet mogelijk zijn in dit geval. Of wel?

00:57:17

Voorzitter : Ik denk dat dat ingewikkeld is vanwege de collectiviteit van het besluit.

00:57:20

De heer Broeksma : Precies.

00:57:21

Voorzitter : Mevrouw de Wrede.

00:57:24

Mevrouw de Wrede: Misschien ook een Motie. Ik weet niet of het dan handig is om het conform te doen, omdat mensen soms toch wat wil zeggen over de moties die worden ingediend.

00:57:34

Voorzitter : Dat kan ook bij een Motie. De heer Lo-a-Njoe.

00:57:40

De heer Lo-a-Njoe: Ik wil ook graag de optie openhouden voor een Motie.

00:57:43

Voorzitter : Meneer van Kesteren.

00:57:44

De heer van Kesteren : Mijn fractie zal met een Motie komen, Voorzitter. Want die heb ik toegezegd.

00:57:51

De heer Lo-a-Njoe: Elke keer dezelfde.

00:57:53

Voorzitter : Elke keer dezelfde Motie, hoor ik hier naast mij, en dat zullen we dan zien. Ik hoor in ieder geval een viertal Moties. We gaan even in de agenda Commissies bekijken hoe dat dan verdergaat. Ik dank u wel. Ik wens u een fijne avond."f